

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 70 (1985)
Heft: 24

Artikel: Cronica
Autor: Cathomen, Ignaz
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881720>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Cronica

October 1984

– **L'emprena dunna el Cussegl federal.** Gievgia, ils 4 d'october 1984 elegia l'Assamblea federala dunna **Elisabeth Kopp**, presidenta communal da Zumikon, sco successura da Rudolf Friederich, ch'ei sereratgs ord motivs da sanadad.

– **Decisiun pil tunnel Vereina.** Suentar ina liunga debatta ha il Cussegl grond decidiu per la varianta dil tunnel da viafier Vereina e buca per l'amplificaziun dil pass dil Fliela. Quei tunnel denter Claustra e Lavin, concepiscu sco «via rullonta», duei segirar ina colligiaziun sur onn denter Portenza/Tavau e l'Engiadina bassa/Val Müstair. Ils cuosts ein calculai sin 455 milliuns francs. La confederaziun ha empermess da surprender 85 pertschien dils cuosts.

– **La 63avla radunonza da delegai dall'Uniun da ballapei grischuna** ha liug per l'emprena gada en la Cadi. Sonda, ils 6-10-84 ha il Club da ballapei da Trun giu l'honor da beneventar ils delegai grischuns. Il Club da ballapei da Trun ha saviu festivar uonn il giubileum da 50 onns existenza.

– **Sera d'auturs a Domat cun Dumeni Capeder.** Igl autur prelegia ord siu cudisch «La porta dalla libertad», muossa dias e discussiunescha davart ils problems dils fugitivs, la tematica da siu roman (mira rapport GR nr. 80/5-10-84).

– **Fiera da commerci e mistregn a Glion.** L'Uniun da mistergners da Glion e contuorn organisascha dils 12–14 d'october per l'emprena gada ina exposiziun en collaboraziun culs commercianti da Glion. La «Fiera da commerci e mistregn» duei esser ton ina fiera d'informaziun sco era da vendita e mussar l'entira paletta da prestaziun digl emprem marcau spel Rein ch'ei in liug tradiziunal da fiera. Rodund 40 expositurs da tuttas braschas muossan sigl areal dalla scola da Glion lur prestaziuns e products. L'exposiziun vegn presentada en duas hallas ed ordaviert.

– **Il Chor mischedau dalla Surselva sut nova direcziun.** Quei niev chor da vallada ch'ei sesviluppau oreifer ils davos onns sut la bitgetta da Giusep Giuanin Decurtins obtegn in niev dirigent. Cun l'entschatta digl onn da cant 84/85 surpren **Claudio Simonet** la direcziun.

– **Seminari per dirigents a Glion.** La suprastanza dil district da musica Surselva ha organisau in seminari per dirigents ch'ei staus frequentaus fetg bein. Quei seminari ei vegnius dirigius e menaus da **Martin Casentieri**, dirigent dalla «Brass-Band dil Grischun».

– **Biblioteca populara a Mustér.** L'uniun da giuventetgna da Mustér ha instradau ina nova iniziativa ed endrizzau cun agid dalla vischnaunca ina nova biblioteca populara.

– **Ina nova serenera en Surselva.** La protecziun dallas auas fa grond progress en Surselva. Ina regiun suenter l'otra eregia stabiliments per purificar las auas piarsas. Il pli niev stabiliment posseda la vischnaunca da **Tujetsch** (mira rapport GR nr.87/30-10-84).

– † **Mistral Victor Sialm, Segnes.** Ils 31 d'october miera tut nunspetgadamein en la vegliadetgna da 83 onns mistral Victor Sialm. Mistral Sialm ha acquistau specials merets per siu engaschi sil sector dall'agricultura e per la scolaziun dallas giuvnas puras. El ei denter auter staus in dils fundaturs dalla scola da puras a Glion (mira necrolog GR nr. 91/13-11-84).

November 1984

– **Academia romontscha, Mustér.** Igl animatur dalla Ligia Romontscha per igl in-tschess dalla Romania, Carli Scherrer ha orientau ils students claustrals davart sia lavur e sias incaricas ed ha rispundiu a lur damondas (mira rapport GR nr. 92/16-11-84).

– **Radunonza da delegai dalla Romania a Schluein.** Per l'emprema gada dapi sia existenza seradunan ils delegai dalla Romania ils 17-11-84 a Schluein per deliberar las fatschentas statutaricas. La radunonza ei sesplegada per l'emprema gada tenor las disposiziuns dallas statutas novas. Consequentamein han ins saviu constatar in bien ton novas fatschas alla radunonza. Ils rapports dalla suprastonza, dil cassier, dils revisurs, dalla Romania da giuventetgna ed era il preventiv ein vegni acceptai ed approbai senza liungas discussiuns. La secunda part dalla radunonza ei stada dedicata al niev collaboratur ed animatur regional dalla Romania, **Carli Scherrer**, Trun. Specialmein sias informaziuns ed experientschas fatgas tochen dacheu ein vegnidadas persequitadas cun interess (mira rapport dalla radunonza GR nr. 94/23-11-84) A caschun da quella radunonza da delegai ha la Gasetta Romontscha ediu in supplement special davart la Romania (mira GR nr. 92/16-11-84, pag. 9–11).

– **Martin Bundi, Sagogn/Cuera,** vicepresidente dil Cussegl naziunal. Dr. M. Bundi appartegn dapi 1975 al Cussegl naziunal ed ei commember dalla partida socialdemocratica. Igl onn proxim vegn el a presidiar il Cussegl naziunal.

– **Premiaziun da novs tocs da teater.** Avon ca. in onn ha il post da teater dalla Ligia Romontscha giu scret ora ina concorrenza per novs tocs da teater. 14 auturs han inoltrau in toc. Ils emprems treis premis ein vegni concedi a **Ursicin G.G. Derungs** pil toc «Siemi da mesa stad» (1.), **Silvio Camenisch** «Il fegl perdiu» (2.) ed a Roland Vincenz pil toc «Embrino» (3.).

December 1984

– **Radunonza da delegai dalla Ligia Romontscha a Cuera,** sonda, ils 8 da december 1984. Numerus delegai e hosps han priu part dalla radunonza ch'ei vegnida empalada per l'emprema gada dil niev parsura, cuss. naz. **Toni Cantieni,** Lai. Las

tractandas principalas ein stadas: approbar il program da lavur ed il preventiv per 1985. Concernent il program ha ei dau pintga discussiun. Il preventiv preveda entradas da frs. 2 593 700. – ed expensas da frs. 2 619 320. – , pia in deficit da ca. 25 000 francs. In impurtont eveniment per igl onn da «2000 onns Retoromania» ei ina scuntrada dils Romontschs per la stad 1985 a Savognin. Dapli interess ed emozions sveglia il problem dil sustegn alla pressa romontscha. Che la pressa romontscha basegni dapli agid e sustegn finanziel ei clar a scadin, ina sligiazion definitiva da quei problem ei denton difficila d'anflar (mira rapports e commentars en la pressa grischuna tudestga ed en la GR nr. 99/11-12-84).

– **Emprem motel en Surselva.** A Laax denter Cons e Staderas ei vegniu integrav en la surbaghegiada «Mulin veder» ina nova purschida turistica, il «**Motel Rustico**».

– A **Mustér** han treis iniziants aviert l'emprema casa da musica per la Surselva. La nova fatschenta cul num «Frisica» fa amogna tuts artechels da musica sco plattas e cassetas e naturalmein era ils pli divers instruments.

– **Sera litterara cun Donat Cadruvi a Glion.** Igl ei in fatg plitost rar ch'in politicher e cusseglier guvernativ ha buca mo talien e talent per la poesia, mobein era aunc peda da scriver e preleger ses products litterars. A l'invitaziun dalla cumissiun da biblioteca, Glion, per la vigelgia da Sontgaclau, ha in respectabel diember d'interessents dau suatientscha (mira GR nr. 99/11-12-84).

– **Cuors per carschi – in grond success en Surselva.** Il diember dallas annunzias per ils cuors da carschi en Surselva ha surmuntau tuttas prognosas. Varga 300 persunas frequentan en 30 cuors ils pli differentes roms, denter auter: talian, engles, correspondenza romontscha, EED = elavuraziun electronica da datas ed auters. Quei munta ina gronda satisfacziun pils organisaturs e responsabels.

– **Prof. Ernst Schweri, dirigent d'honor dalla Ligia Grischa.** Dumengia, ils 9 da december han ils cantadurs dalla LG nominau lur anteriur dirigent, prof. Ernst Schweri, sco dirigent d'honor en renconuschientscha da ses gronds merets sco dirigent da 1969 tochen 1984.

– **Unihoc, in niev sport en Surselva.** A Dardin exista dapi cuort temps in niev club che propagescha in niev sport, igl «unihoc». Quei ei la nova expressiun per hokkey en halla. Schebein quei sport daventa populars en Surselva, vegn il futur a mussar. Las premissas fussen avon maun, existan ussa gia numerusas hallas da gimnastica era en nos vitgs. (mira GR nr. 100/14-12-84).

– **In niev project per utilizar las forzas d'aua en Lumnezia.** Las Ovras electricas da Sernf-Niedererbach han suttamess a 23 vischnauncas dalla Lumnezia e naven da Glion tochen Tumein e Val s. Pieder in niev project per utilizar las forzas d'aua en Lumnezia. Il niev project preveda in lag da fermada en Lampertschalp, tschafadas dall'aua dil Rein da Vrin, dall'aua Diesrut e dall'aua Ramosa cun gallarias viers Zervreila. Da leu vegness ei fatg diever dils implonts existents. L'aua vegness pia utilisada a Zervreila, en Stussavgia ed a Giuvaulta (mira project presentaus en la pressa grischuna ca. miez december 1984).

– **La fabrica da ponn Trun** ei puspei seconsolidada. Dapi entgins onns ha ella giu da sbatter cun difficultads e deficits. La radunonza dils acziunaris dils 15 da december 1984 ha saviu approbar in quen positiv. La sviulta ei carschida per 6%, las expensas dil menaschi denton mo per 0,35%.

– **Inauguraziun dalla staziun d'accuplament OES a Tavanasa.** Dapi l'entschatta october 1984 ei la staziun d'accuplament a Tavanasa en funcziun. Cun quei accuplament da 220/60 kV ei la Surselva cumprida ussa e pil futur ella reit da colligiaziun svizra. La mesjamna, ils 19-12-84 ein ils stabiliments ed indrezs vegni inaugurai en preschientscha da representants dil cantun, dil cumin dalla Cadi, dallas vischnauncas, dalla NOK, ORA e Patvag.

– **Televisiun era pils da Pigniu.** Ils 21 da december 1984 han ils habitonts da Pigniu saviu mirar per l'emprema gada ils treis programs svizzers da televisiun.

– **Dr. Donat Cadruvi,** Glion, cau dil departament stradal e forestal, surpren cun Daniev il presidi dalla Regenza. Vicepresident daventa cuss. gov. dr. Reto Mengiardi.

Schaner 1985

– **Discuvretga sin la Muota da Falera.** Al pei dalla culegna prehistorica ha **Ignaz Cathomen** scuvretg il settember vargau ina figura prehistorica che representa in carstgaun, ina fatscha rienta (mira rapport GR nr. 1/4-1-85).

– **Pader Maurus Carnot 1865–1935.** Ils 2 da schaner 1985 eis ei stau 50 onns dapi la mort da Pader Maurus Carnot. Dumengia, ils 13 da schaner 1985 ha giu liug en claustra a Mustér ina commemoraziun dil poet, scribent e spiritual benedictin. Pader dr. Urban Afentranger skizzescha la biografia, dr. Gion Deplazes l'ovra dil poet e scribent romontsch e pader dr. Daniel Schönbächler l'ovra en lungatg tudestg dil nunemblideivel conventual dalla claustra da Mustér (mira rapports en la GR nr. 3/11-1-85 e nr. 5/18-1-85 ed era en l'ulteriura pressa grischuna).

– **Barschament a Schlans.** Dumengia, ils 13 da schaner 85 ha in incendi devastau quasi totalmein ina casa. Grazia alla buna lavur dils pumpiers da Schlans e da Trun ha il fiug buca pudiu serasar sils baghetgs vischinonts.

– **Barschament a Campliun.** Ils 17 da schaner 1985 devastescha in incedi la dimora dils vegls fargliuns Frida e Giuli Maissen. Grazia ad in curaschus vischin vegn Giuli Maissen, in um d'otgonta onns e dapi 8 onns malsauns en letg liberaus ord las flommas. Ils pumpiers da Trun pon tener il fiug e scumpentar la casa dubla.

– **Sera litterara a Rueun.** Ils 22 da schaner 1985 han ils da Rueun giu caschun d'udir ni tedlar lur convischin **Silvio Camenisch.** Il giuven scribent da Rueun presenta siu niev cudisch «Cara Laura» (mira GR nr. 8/29-1-85).

– **In sursilvan consul general a Hongkong.** Il departament federal pils fatgs digl exterior ha nominau **Alfred Killias**, naschius e carschius si ad Andiast sco niev consul general svizzer a Hongkong. Alfred Killias ei dapi 26 onns (1959) en survetsch dalla confederaziun.

– **Distincziun per Giusep Sialm, Segnes/Therwil.** La vischnaunca da Birsfelden ha honorau Giusep Sialm cun la distincziun «campion da Birsfelden pro 1984» per ses gronds merets sco dirigent, iniziand e fundatur dalla musica da Birsfelden e sco cumponist. Quell'honor ei per l'emprema gada vegnida dada ad in exponent dalla cultura.

Fevrer 1985

– **Il lungatg romontsch vegn buca toleraus el register da commerci.** Tenor ina decisiun dalla dertgira federala a Losanna astgan registraziuns romontschas buca vegnir fatgas el register da commerci. Igl uffeci federal dil register da commerci violeschi buc il dretg federal, sch'el ordeini registraziuns mo els treis lungatgs ufficials svizzers (tudestg, franzos e talian).

– **L'uniun dramatica da Rabius** dat il toc classic «Emilia Galotti» da G.E. Lessing (1729–1781) tenor ina translaziun da **Giachen Caduff**, prof. a Sviz.

– **Sur Giusep Pelican** – niev prevost dalla catedrala da Cuera. Era suenter quella nomina tras monsignur uestg funcziunescha lic. iur. can. Giusep Pelican vinavon sco vicari general dils cantuns Grischun e Glaruna e dil Principat da Liechtenstein.

– **Ina marca postala dedicada a 2000 onns Retoromania.** Dapi entginas jamnas ei ina nova marca da 50 en diever. In fragment cun las restonzas d'ina inscripziun latina simbolisescha la quarta Svizra sin quella marca.

Mars 1985

– **Dapli programs da televisiun per la Cadi.** Tras votaziun all'urna dils 10 da mars 85 han las votantas ed ils votants dalla Cadi concludiu da separticipar alla Tele-Rezia SA e cheutras introducir treis ulteriurs programs da televisiun digl exterior. La decisiun ei vegnida prida cun **2340 gie** encunter **1094 na**. 58,18 pertschien han priu part dalla votaziun.

– **Votaziuns cantunales dils 10 da mars 1985.** La revisiun totala dalla lescha davart las vias dil cantun Grischun ei vegnida acceptada cun **19 812 gie** encunter **10 035 na**.

La lescha davart la construcziun d'habitaziuns socialas e la meglieraziun dallas relaziuns d'habitar el territori da muntogna ei vegnida acceptada cun **22 372 gie** encunter **7 765 na**.

– **10avel onn da scola facultativ per scolars dalla Surselva.** Igl institut s. Giusep a Glion preveda d'introducir in 10avel onn da scola facultativ suenter che retscherchas han prestau il mussament ch'in tal 10avel onn da scola corrispundi ad in ba-segns. Pli probabel sa la classa vegnir introducida igl atun 1986.

– **Sera litterara a Surrein.** En siu vitg nativ ha **Gion Deplazes** introduciu ses convi-schins en siu niev cudisch da raquintaziuns «Clavs» e prelegiu ord quel. La sera litterara ei vegnida organisada digl animatur dalla Romania, Carli Scherrer, Trun.

– **Sera litterara a Laax.** El ravugl dil cerchel cultural Laax ha **Dumeni Capeder** prelegiu ord siu roman actual «La porta dalla libertad» e discussiunau cun ses au-ditors davart il tema brisant dils fugitivs.

– **Cuors d'instrucziun dall'Uniun purila sursilvana.** Per ils 14 da mars 1985 ha l'u-niun suranumnada envidau ad in di da referats ed instrucziun a Laax en Casa Caltgera. Buca meins che 135 puras e dunnas han dau suatientscha a quella invi-taziun. **Gion Arthur Manetsch** ha referiu davart il tema: La cultura en casa purila.

– **Toni Halter, Vella, obtegn il premi grischun da cultura 1985.** En sia sesida dils 11 da mars 1985 ha la Regenza grischuna decidiu da surdar il premi grischun da cul-tura a **Toni Halter, Vella**, ed a **Grytzko Mascioni, Oroglia TI**. Il scribent lumnezian survegn il premi en renconuschientscha da sia eminenta lavur litterara e da sia respectabla activitad per promover la cultura grischuna e surtut lingua e cultura retoromontscha. Il premi ei dotaus mintgamai cun 8 000 francs. Denter auters obtegn **Reto Cavigelli**, pictur, Siat, in premi da promoziun da 3 000 francs.

– **Concert extraordinari dil Chor viril da Trun.** Ils 30 e 31 da mars ha il Chor viril da Trun presentau sut la direcziun dad **Albert Decurtins** il renomau e pretensius «Re-quiem en d-mol da Cherubini (1760–1842). El ei vegnius sustenius dils orchesters «Musikkreis S. Gagl» e «Concertina Wittenbach». Sut la direcziun da **Mario Schwarz** han ils orchesters reuni presentau il «Quart concert da Brandenburg» da J.S. Bach e la «Elegia per orchester a corda» da Thomas Rüttsche. Solists: Hans-Peter Schär e Jürg Lanfranconi, flauta, Paul Giger, violina.